

UDC 930.85 (4—12)

YU ISSN 0350—7653

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

COMITE INTERACADEMIQUE DE BALKANOLOGIE
DU CONSEIL DES ACADEMIES DES SCIENCES ET DES ARTS
DE LA R.S.F.Y.

INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

BALCANICA

ANNUAIRE DE L'INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

XXII

Rédacteur

NIKOLA TASIC

Membre correspondant de l'Académie Serbe des Sciences et des Arts
Directeur de l'Institut des Etudes balkaniques

Secrétaire

ALEKSANDAR PALAVESTRA

Chercheur-assistant de l'Institut
des Etudes balkaniques

Membres de la Rédaction

De Yougoslavie: MILUTIN GARASANIN, ALOJZ BENAC,
RADOVAN SAMARDZIC, MILKA IVIC, CEDOMIR POPOV,
DRAGOSLAV ANTONIJEVIC, VESELIN ĐURETIC,
MIODRAG STOJANOVIC

De l'étranger: ANTHONY EMIL TACHIAOS (Thessalonique),
DIMITRIJE ĐORĐEVIC (Santa Barbara — Californie),
ALEKSANDAR FOL (Sofia), NIKOLAJ TOLSTOJ (Moscou)

BELGRADE

1991

ГРЧКО-РИМСКА АНТИКА У ЈУГОСЛАВИЈИ И НА БАЛКАНУ

Жива антика, Посебни издања, бр. 9, Скопје 1991, 241 стр.

Управо под овим насловом објављени су текстови са V научног скупа Савеза друштава за античке студије Југославије, одржаног у Скопљу од 26. до 29. септембра 1989. године.

Поднесена саопштења су тематски веома разуђена, од класичне археологије и историје Грчке и Рима преко епиграфике и нумизматике до прилога из области књижевности и лингвистике. У темама је била заступљена широка хронологија и поред тога што су доминирали текстови са проблематиком из римског периода.

У области археологије примарно место имало је саопштење академика Д. Срејовића — *Felix Romuliana*, у коме је аутор изложио синтетизоване резултате својих истраживања на локалитету Гамзиград, значајном споменику римске антике у светској културној баштини: Сумарна анализа богатих открића односи се на идентификацију до сада непознатог античког града Ромулнана, у зависности од његовог статуса, развоја и стагнације.

Најранија антика одјекнула је преко утицаја хеленске културе на територијама Трибада и Дарданаца, у времену VI—IV века ст. е. са освртом на појаву и употребу новца (Д. Ујес).

Продори хеленизације у долину Вардара и Пелагоније виђени на археолошком материјалу (керамика и накит), проширују се преко утицаја са егејског простора и Мале Азије (В. Соколовска). У ову групу спадају и саопштења о културним појавама Кибеле, Диониса, Магне Матер, везаним и за хеленистички и римски период, у континуитету (В. Биртакова, М. Милева, Н. Чаусидис).

Прилог интерпретацији једног дела Ливијевог описа трећег илирског рата, који се односи на уређење Илирика (Бруна Кунтић), објашњава неке податке који указују на различит статус Илира, с једне, и Македонаца, с друге стране.

Више радова посвећено је археолошкој тематици римског периода. Тако је преглед римске скулптуре на тлу Србије дала А. Цермановић, пратећи је од првог века до позне антике, уз напомену да је појава монументалне скулптуре доцнијег датума.

Епиграфика је такође заузела значајно место од ономастичке анализе натписа у западној Македонији (Н. Проева) до приказа исповедног натписа из М. Азије, меонског питакиона у Женеви (М. Ricl).

Позноантички период као културно-историјски континуитет

представљају теме као што је организација ранохришћанске цркве у Илирику; коришћени су екуменски синоди као извор за интерпретацију (Р. Братој). Палеографској анализи латинских натписа на керамичким иконама у Виници пажњу је посветио Хр. Меловски, датујући их у време од IV—VI века, док је М. Јовић следно процес ишчезавања античких институција на Балкану, посебно у области школства и права.

За класичне филологе широко поље рада на подручју лингвистике показало је сву разноврсност тема и обрабене грабе, посебно ономастичких и семантичких истраживања у области индоевропеистике (П. Илијевски, М. Бузалковска-Алексаова и М. Тодоровић). Овом кругу саопштења тематски припадају неки примери професионалне терминологије на латинском језику у Војводини у XVIII и XIX веку (М. Јовановић), Цицеронов кодекс у Имотском, једно до сада непознато Цицероново дело (Н. Јуришић), Аблатив апсолутни у хрватским средњовековним исправама (О. Перић), „Етимолошки речник“ Јулијана Апостате (А. Поповић).

Подручју неохеленистике први пут су посвећена два саопштења — „Виргинија“ Димитрија Деметра, језичко-историјски осврт Весне Цвјетковић-Курсељ и о неким појавама аугмента у новогрчком (М. Вукелић).

Осврт на саопштења са темама из области књижевности хронолошки почињемо рефератом Елене Колеве, који се односи на Симонидов тетрагон или антрополошку симетрију као савршенство стварања. Античка и класи-

цистичка теорија лирских жанрова била је предмет излагања М. Флашара. У питању су „мањи песнички производи“ српских класициста из првих деценија XIX века.

Два саопштења имала су за предмет просветитељско дело Д. Обрадовића. М. Стојановић даје синтетички преглед античког наслеђа у списима српског просветитеља и његове утицаје, како непосредно тако и посредно. В. Јелић се послужио једним одломком из Доситеја да покаже удео грчких реторских и стручних справа у српској књижевности око 1800. — Заборављену трагедију „Едипис“ Матије Шпорера (1858) приказао је Д. Михајловић, док се рецепција антике у српској књизи XIX века ослања на грабу из часописа „Јавор“ и „Бранково коло“ (М. Душанић). Антика као инспирација у драмском делу Јордана Хаџи Константинова Цинота, македонског просветитеља, била је предмет саопштења Љ. Босатове, док су В. Митевски и Весна Димовска своје текстове посветили, на сличан начин, књижевном раду Григора Прличева; први говори о Григоровој примени хомерских епитета, а друга приказује његов однос према грчкој култури.

Појаве у неолатинској књижевности коа нас осветлила су Б. Главичић (Суабина Марулићева дјела »De humilitate et gloria Christi«) и Даринка Невенић Грабовац (Aelius Lampidius Cervinus, 1463—1520), Б. Шијачки (Потоп као метафора у делу Ивана Чесмичког), Е. Седај, Сибиле у „Чети пророка“ П. Богданија (1630—1689), староалбанског аутора.

Миодраг Стојановић

Georges Castellan, *HISTOIRE DES BALKANS, XIV—XX SIECLE*, Paris, Fayard, 1991, 532 str.

Књига професора Каstellана јесте први прегледни уџбеник историје Балкана написан и објављен на француском. Дошла је са

великим задоцњењем. Већ одавно осећала се празнина за једним оваквим делом на франкофонском подручју. Зато и дочекујемо